

РЕШЕНИЕ

№ 214

гр. София, 28.04.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

**ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД, 3-ТО НАКАЗАТЕЛНО
ОТДЕЛЕНИЕ**, в публично заседание на двадесет и пети октомври през две
хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Лада Паунова

Членове: Биляна Чочева

Петя Шишкова

при участието на секретаря Галина В. Иванова
в присъствието на прокурора Б. Г. Джамбазов
като разглежда докладваното от Лада Паунова Касационно наказателно дело от
общ характер № 20238002200846 по описа за 2023 година

Производството пред ВКС е образувано по касационна жалба от защитника на
подс. П. А. К. – адв. Л., и касационна жалба от подсъдимия чрез другия му
защитник – адв. М., срещу решение № 106 от 14.07.2023г., постановено по
ВНОХД № 376/2022г. на Апелативен съд – Варна, III състав.

С присъда № 2 от 11.02.2022г., постановена по НОХД № 159/2021г. на
Окръжен съд – Добрич подс. П. А. К. е бил признат за виновен в това, че на
07.08.2015г. в /населено място/ в качеството си на длъжностно лице –
управител на /дружество/ ЕООД, със седалище и адрес на управление
/населено място/ съзнателно сключил неизгодна сделка – договор за отдаване
на автомобили при условията на оперативен лизинг от 07.08.2015г. с
лизингодател /дружество/ ЕООД и лизингополучател /дружество/ ЕООД и
поръчка № 1 към договора с референтен № 59816 за автомобил /марка, модел/,
с рег. № /№/, на стойност 48 829,25 евро с ДДС, като от това произлязла
значителна вреда в размер на 48 059,92 лева за /дружество/ АД, поради което и
на основание чл. 220, ал. 1 НК, вр. чл. 54 от НК му е било наложено наказание
лишаване от свобода за срок от една година, чието изпълнение е било
отложено на основание чл. 66, ал. 1 от НК с изпитателен срок от три години.

С присъдата подсъдимият е бил частично оправдан по обвинението за
произлязла значителна вреда над сумата от 48 059,92 лева.

Подсъдимият К. е бил осъден да заплати на /дружество/ АД сумата от 48 059, 92 лева, представляваща обезщетение за причинените с деянието имуществени вреди, ведно със законната лихва, считано от 07.08.2015г. до окончателно изплащане на главницата, като за разликата до пълния му предявен размер гражданският иск е бил отхвърлен.

В тежест на подсъдимия са възложени държавната такса върху уважената част от иска, както и разноските по делото.

По жалба от подсъдимия П. К. е било образувано ВНОХД № 113/2022г. по описа на Апелативен съд – Варна и с решение № 122 от 25.07.2022г. първоинстанционната присъда е била потвърдена.

Против постановеното въззивно решение е била подадена касационна жалба от подсъдимия, чрез неговия защитник, и с решение № 152 от 24.11.2022г. по НД № 752/2022г. на ВКС, трето н.о. същото е било отменено и делото е било върнато за ново разглеждане от друг състав на апелативния съд от стадия на съдебното заседание.

При новото разглеждане на делото е постановено оспореното понастоящем решение № 106 от 14.07.2023г., постановено по ВНОХД № 376/2022г. на Апелативен съд – Варна, III състав, с което присъдата по НОХД № 159/2021г. по описа на Окръжен съд – Добрич е била изменена, като: на основание чл. 55, ал. 1, т. 1 от НК е бил намален размерът на наложеното наказание лишаване от свобода от една година на осем месеца и на основание чл. 66, ал. 1 от НК изпълнението му е било отложено с тригодишен изпитателен срок; подсъдимият е бил оправдан по първоначалното обвинение за разликата на произлязлата значителна вреда над сумата от 37 504,30 /тридесет и седем хиляди петстотин и четири лева и 30 стотинки/лева; бил е намален размерът на присъденото обезщетение в полза на гражданския ищец /дружество/ АД, на 37 504,30 /тридесет и седем хиляди петстотин и четири лева и 30 стотинки/ лева за причинени с деянието имуществени вреди, ведно със законната лихва, считано от 07.08.2015г. до окончателно изплащане на сумата, като искът е бил отхвърлен за горницата над тази сума; намален е бил и размерът на дължимата държавна такса върху уважения граждански иск. Присъдата е била потвърдена в останалата част.

С касационната жалба от адв. Л. – защитник на подсъдимия П. К., са релевирани касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и 2 от НПК. Основните аргументи в жалбата се свеждат до това, че при постановяване на въззивното решение са допуснати същите нарушения, които ВКС е констатирал в решението си при предходното разглеждане на далото от касационната инстанция и не са изпълнени нейните задължителни указания. Сочи се, че атакуваното решение е постановено при съществено нарушение на процесуалните правила и поради необсъждането по същество на основни възражения на защитата. Претендира се, че в частта на решението, в която апелативният съд е приел, че подс. К. е сключил неизгодна сделка поради това, че договорът за лизинг не е бил необходим, липсват мотиви, изводите на съда

почиват на предположения, на игнориране и извращаване на доказателствата, като са пренебрегнати и доводите на защитата. Твърди се, че в противоречие с правилата на наказателния процес съдът се е позовал на заключение на вещото лице П. което няма експертен характер. Посочва се, че мотивите на въззивния съд относно „ненужността“ на сделката са неясни и противоречиви и се основават на факти, извън твърдените от прокурора с обвинителния акт. Акцентираща се, че независимо от допуснатите съществени процесуални нарушения, съдът е нарушил материалния закон, като превратно е изтълкувал нормата на чл. 220 от НК и е извършил недопустим контрол върху целесъобразността на управленските решения. Твърди се, че осъщественото от П. К. е правомерно поведение и не съставлява престъпление. Исканията към касационната инстанция са в условията на алтернативност, а именно, при така установените факти подсъдимият да бъде признат за невинен и оправдан, а гражданският иск, предявен срещу него – отхвърлен, или делото да бъде върнато за ново разглеждане от въззивния съд.

С касационната жалба от подс. П. К., чрез неговия защитник – адв. М., са заявени основанията по чл. 348, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от НПК. В тази жалба се твърди, че въззивният съд не е изпълнил задължителните указания, дадени с предходното решение на ВКС, включително и по отношение на интерпретацията на показанията на определени свидетели, като не ги е съпоставил и при това разглеждане на делото с противостоящите твърдения на другата група свидетели, свързани с нуждата от автомобила, предмет на лизинговия договор. Сочи се, че в нарушение на процесуалния закон въззивният съд се е позовал не на доказателства, а на предположения за това, че при предсрочно прекратяване на договора винаги се дължала предвидената неустойка и лизингодателят винаги предприемал действия за получаването ѝ. Оспорва се изводът за настъпила за дружеството вреда, причинена със сключената от подсъдимия сделка, като се претендира, че мотивите на съда в тази насока са взаимноизключващи се. Твърди се, че за да аргументира поредното осъдително решение, въззивният съд е въвел нови и различни твърдения от тези, съдържащи се в обвинителния акт, като разсъжденията му са от принципно естество и съдържат предположения, отнасящи се до съставомерността на извършеното. В допълнение се сочи, че в разрез със задължителните указания на ВКС, с установената фактическа обстановка и с доказателствата по делото съдът е приел, че подсъдимият е сключил неизгодна сделка, с която е причинил на дружеството вреда, изразяваща се в заплатени месечни лизингови вноски. С жалбата се иска отмяна на решението и присъдата и оправдаване на подсъдимия, алтернативно – отмяна на атакувания съдебен акт и връщане на делото за ново разглеждане за отстраняване на допуснатите нарушения на процесуалния и материалния закон, както и „пълна отмяна“ на решението в гражданскоправната му част.

В съдебно заседание на 30.11.2023г. пред касационната инстанция е бил даден ход на делото по същество и същото е било обявено за решаване.

В срока за изготвяне на решението е постъпила информация за

настъпилата смърт на подсъдимия П. К., като по делото е било приобщено писмо от Община Добрич, с приложен препис-извлечение от акт за смърт, издаден въз основа на акт за смърт № 0363/18.03.2024г., съставен в град Добрич.

С определение от 18.06.2024г. по настоящото дело е било възобновено съдебното заседание пред касационната инстанция, делото е било насрочено и е изискана от Община Добрич удостоверение за наследници на подсъдимия. Във Върховния касационен съд под вх. № 11750/05.07.2024г. е постъпило писмо от Община Добрич, с приложено удостоверение за наследници на подсъдимия П. А. К., съгласно което негови наследници по закон са съпругата му Н. Н. К. и синът му М. П. К.. Постъпило е заверено копие от съдебно удостоверение, от което е видно, че М. П. К. се е отказал от наследството на П. А. К. и това обстоятелство е вписано въз основа на определение на Районен съд – Добрич.

В съдебното заседание на 25.10.2024г. гражданският ищец /дружество/ АД не се представлява, не се явяват и наследниците на подсъдимия П. К. – Н. К. и М. К..

Във връзка с предявения граждански иск и доколкото М. К. се е отказал от наследство, в правата на починалия подсъдим е конституирана Н. Н. К.. В съдебното заседание пред ВКС тя се представлява от адв. Д. Д., преупълномощена от повереника – адв. Л..

Адв. Д. поддържа касационната жалба, като акцентира, че не са изпълнени задължителните указания, дадени от ВКС при предходното разглеждане на делото, доколкото, ако са били изпълнени, съдът е щял да установи, че деянието на подсъдимия не е противоправно, а правомерно, поради което не съставлява и деликт. Изтъква се, че съдът е нарушил правилата на наказателния процес, като е допуснал и се е позовал на становището на вещото лице П., което няма експертен характер, както за осъждането на подсъдимия, така и за уважаването на гражданския иск. Сочи се, че управлението на дружеството се подчинява на правилата на Търговския закон, като в рамките на закона управляващият орган разполага с оперативна самостоятелност, която се изразява във взимане на решения по целесъобразност. Защитата намира, че оперативната самостоятелност, упражнена в рамките на закона, е правомерна и не може да бъде основание за наказателна отговорност. Твърди се, че взетото от подсъдимия решение не е нецелесъобразно и сключеният договор не е бил неизгоден, доколкото последният е бил продължен от новия директор и същият автомобил е бил ползван от предприятието по време на наказателния процес. В тази връзка се оспорва настъпването на вреди за дружеството. Иска се отхвърляне на гражданския иск и присъждане на разноски в полза на Н. К..

Представителят на прокуратурата намира, че действително са налице предпоставките на чл. 24, ал. 1, т. 4 от НПК и наказателното производство следва да бъде прекратено предвид настъпилата смърт на подсъдимия, като

счита, че по делото е безспорно установен деликт и увреждане на /дружество/ АД, поради което пледира за оставяне в сила на въззивното решение в гражданскоправната му част.

Върховният касационен съд, с оглед на изложеното, намери следното:

Налице са предпоставките на чл. 24, ал. 1, т. 4 от НПК и образуваното наказателно производство следва да бъде прекратено, тъй като от постъпилия и приет от съда препис-извлечение от акт за смърт № 0363 от 18.03.2024г., издаден от Община Добрич в гр. Добрич, се установява, че подсъдимият П. А. К. е починал на 18.03.2024г.

Когато производството се развива пред въззивната или касационната инстанция и е във връзка с проверка на вече постановен, но невязъл в сила съдебен акт, съответният решаващ съд следва да отмени съдебните актове и да прекрати воденото наказателно производство. В тази хипотеза отмяната следва не от констатиране в хода на проверката нарушения, а от факта на смъртта на привлеченото към наказателна отговорност лице. Постановените в хода на същото производство съдебни актове следва да бъдат отменени в наказателноправната им част, тъй като наказателната отговорност на дееца е лична, а неговата смърт се явява юридически факт, който погасява съществуващото наказателно правоотношение по повод извършеното престъпление. Актовете на първоинстанционния съд и на въззивната инстанция не могат да породят своето правно значение, защото не са влезли в сила преди настъпване на прекратителното основание.

Предвид изложеното касационният съд прие, че следва да бъдат отменени постановените осъдителна присъда на първоинстанционния съд и решение на въззивния съд, с което тя е изменена, а воденото наказателно производство трябва да бъде прекратено, поради настъпила смърт на подсъдимия по делото.

С оглед задължителните предписания на Тълкувателно решение № 1 от 04.02.2013г. по ТД № 2/2012г. на ОСНК на ВКС, настоящата инстанция дължи произнасяне по приетия за съвместно разглеждане граждански иск в наказателния процес при настъпване на някоя от предпоставките по чл. 79, ал. 1 от НК за прекратяване на наказателното производство, сред които е и смъртта на дееца – подсъдимия. Разглеждането на предявената и приета в наказателното производство гражданскоправна претенция продължава по правилата на НПК, а доколкото в него няма съответни правила, се прилага Гражданският процесуален кодекс – арг. чл. 88, ал. 1 от НПК.

В Наказателно-процесуалния кодекс липсват разпоредби, които да уреждат разглеждането на гражданския иск при настъпила смърт на подсъдимия по делото, който отговаря по исковата претенция. Този извод за липса на законов регламент в НПК по отношение на реда за разглеждане на гражданския иск при смърт на някоя от страните, произтича от акцесорния

характер на гражданския иск в наказателния процес, като обаче гражданският иск има и своя самостоятелност.

Предвид липсата на правила в НПК относно съдбата на гражданския иск при настъпване на смъртта на подсъдимия – ответник по иска – приложими са съответните разпоредби на ГПК, касаещи правните последици от юридическото събитие на смъртта на ответника.

По силата на чл. 227 от ГПК, когато страната умре или юридическото лице престане да съществува, производството по делото продължава с участието на правопреемника.

Смъртта на подсъдимия К. е настъпила преди постановяване на съдебен акт в касационното производство. В изпълнение на определението от 18.06.2024г. за възобновяване на съдебното заседание пред касационната инстанция, са били установени и призовани наследниците на починалия подсъдим по закон. Синът на починалия подсъдим е направил отказ от наследство, документиран по надлежния ред. В правата на подсъдимия – ответник по гражданския иск – П. К., е била конституирана неговата съпруга, Н. К., и срещу нея е насочена предявената гражданскоправна претенция на ищеца /дружество/ АД.

Оттук наметне настоящият състав следва да прецени дали поведението на П. К. се субсумира под фактическия състав на непозволеното увреждане (деликт), очертан в разпоредбата на чл. 45 от ЗЗД.

Съобразно приетото с Решение № 395 от 15.08.2005 г. на ВКС по гр. д. № 725/2004 г., ТК, иск по чл. 45 от ЗЗД може да се предяви и срещу управител, респ. членове на управителни органи, на търговско дружество. За да е налице основание за търсене на обезщетение за вреди от недобросъвестно изпълнение на задълженията на управителя, не би могло да се има предвид само неблагоприятният за съответното юридическо лице икономически резултат за определен период от време. Необходимо е да се установи и едно недобросъвестно поведение – умишлено или небрежно, обосновано с конкретните нарушения на съответните правила за стопанската дейност на предприятието, и то предвид конкретната, съществуваща в страната икономическа обстановка.

Вземайки повод от това решение, следва да се посочи, че не могат да бъдат споделени доводите в касационната жалба за това, че когато решението е взето от съответния орган в рамките на предоставената му оперативна самостоятелност, то не може да е предмет на намеса от правоохранителните органи. Няма съмнение, че съответните органи на управление на търговско дружество могат да вземат решения по целесъобразност, но когато е настъпил неблагоприятен за съответното юридическо лице икономически резултат или когато с техни виновни действия или бездействия бъде причинена вреда на имуществото на дружеството, то независимо от целесъобразността на извършеното, това поведение би могло да обоснове завеждане на иск срещу управителя за неизпълнение на договора за управление или да е основание за

търсене от страна на дружеството на обезщетение за причинените имуществени вреди в резултат на деликт.

Претенцията за обезвреда на причинени имуществени вреди на /дружество/ АД се основава на фактите, изложени в обвинителния акт и произтича от възприемането, че с инкриминираното поведение починалият К. е осъществил престъпление по чл. 220, ал. 1 от НК, което едновременно с това е деликт.

„Няма спор в съдебната практика, че непозволеното увреждане е сложен фактически състав, включващ деяние /действие или бездействие/, противоправност на деянието, вина на дееца, вреда и причинна връзка между деянието и вредата, като страната, която твърди деликта следва да докаже всички елементи, освен вината, която се предполага до доказване на противното.“ (Решение № 60170/17.01.2022 г. по т. д. № 2027/2020 г., I т. о., ТК).

Деяствието, от което се претендира да са произлезли значителни вреди за /дружество/ АД, е сключването на договор за отдаване на автомобили при условията на оперативен лизинг от 07.08.2015г. с лизингодател /дружество/ ЕООД и лизингополучател „/дружество/ ЕООД и поръчка № 1 към договора с референтен № 59816 за автомобил /марка, модел/ с рег. № /№/, на стойност 48 829,25 евро с ДДС.

На първо място следва да бъде даден отговор на въпроса, дали сключването на процесния договор за лизинг на автомобил съставлява противоправно деяние. Деянието в случая би било противоправно, когато то нарушава закона, когато с него се нарушават правила за осъществяване на стопанската дейност, включително и когато е нарушено общото задължение да не се вреди другиму. В случая основанието на гражданския иск е деянието - предмет на наказателното обвинение. То е посочено като противоправно (а и престъпно), понеже сключената сделка е с неизгодни икономически условия, защото изобщо не била необходима за функционирането на дружеството и защото клаузите на договора са неизгодни и не водят до постигане на икономически ефект. Това твърдение, залегнало в обвинителния акт, е буквален препис на възприетото в Решение № 265/18.07.2013 г. по н. д. № 781/2013 г., II н. о. според което „една сделка е неизгодна, когато е сключена без да е необходима за функциониране на структурата на засегнатата страна и когато нейните клаузи са неизгодни и не водят до постигане на целения икономически ефект“. Това обвинително изявление не може само по себе си да аргументира неизгодност, а и противоправност на сделката, а от там и да обоснове сключването ѝ в нарушение на определени правила или на задължение да не се вреди. В тази връзка конкретните съображения, изложени по отношение на противоправността на деянието, което е основание за претенцията за обезвреда, са: - цената на сделката, която е разход за дружеството и този разход води до реални материални щети.; - сделката е сключена без да е необходима за функциониране на засегнатата страна, както и

не е необходима поради тежката задължнялост на дружеството; - правят се високи разходи в периода на лизинга, като след приключването му активът се връща на лизингодателя; - със сключването на сделката не е предвидено настъпване на благоприятен икономически ефект.

По отношение на липсата на необходимост от сключване на договора за оперативен лизинг на конкретния автомобил, въззивният съд в решението си, след като е изпълнил указанията на касационната инстанция, дадени в отменителното решение във връзка с доказателствения анализ, е приел, че към момента на сключване на договора за лизинг дружеството е разполагало с 22 броя високо проходими автомобили марка /марка/, сред които и два автомобила от по-висок клас, отговарящи на нуждите на администрацията и ръководството, за които няма данни да са аварирали и да са били ремонтирани. Това обстоятелство според настоящия съдебен състав не може да бъде възприето като аргументиращо липса на производствена необходимост от сключване на сделката. На първо място е необходимо да се посочи, че никъде в обвинителния акт (освен при цитиране на свидетелските показания) обвинението не е аргументирало липса на необходимост на плоскостта на наличния в дружеството автопарк и неговото състояние. На второ място, аргументите в тази насока, отразени във въззивното решение, са обосновани частично върху фактически обстоятелства за разходите за техническа поддръжка на два от автомобилите /марка/, както и върху сравнение за ползването на тези автомобили и на автомобила /марка/ съобразно изминатите километри, каквито обстоятелства не са инкриминирани от обвинението (респективно, не могат да бъдат въведени за пръв път и при обосноваване на основателността на гражданския иск). На трето място – не е установена по несъмнен начин липсата на производствена необходимост от наемането на този автомобил, защото в атакуваното решение се съдържат фактически данни за употребата на автомобила, взет на лизинг – километраж, отчетени пътни листове, лицата, които са го ползвали. Въпросът дали наличните автомобили, собственост на дружеството, са били достатъчни за осъществяване на дейността му изисква проучване на цялостната икономическа и производствена дейност на предприятието и ролята на автомобилите в нея, без което изводите в тази насока са произволни. Такива обстоятелства не се съдържат във фактите в обвинителния акт и не са били предмет на доказване, поради което не би могло успешно да се претендира за противоправност на сделката.

В тази връзка няма как да бъде споделено съображението за неизгодност на сделката поради лошото финансово състояние на дружеството и наличието на големи задължения към други правни субекти. Впрочем подобно съображение не е отразено в мотивите на атакуваното решение, но то не е можело и да бъде възприето, защото ако сделката е била необходима за функционирането на търговския субект, то наличието на други задължения е обстоятелство, което само по себе си не би я направило неизгодна.

Аргументирането на неизгодност на сделката (а оттам и на

противоправност) с обстоятелството, че се плащат вноски по лизинговия договор, но не се придобива собствеността върху автомобила, не може да бъде възприето. За да бъде подложен на преценка такъв аргумент е необходимо да бъде обосновано защо предпочетената форма на търговска сделка е неизгодна, като тя бъде сравнена с други такива – напр. финансов лизинг, покупко-продажба. Такава обосновка не е направена от обвинението или гражданския ищец, съответно не е била предмет на доказване и в този смисъл утвърждаването на изводи за неизгодност е произволно. Поради това и не се споделят изводите на въззивния съд, че вноските по лизинга са загуба за предприятието, защото срещу тях не се получава никакъв актив. Сключеният договор е на практика договор за наем на автомобил и насрещната престация е неговото ползване. При договор за наем е необходимо да се прецени дали е производствена необходимост от наемането на вещта, дали тя е ползвана реално, така и размерът на цената. По отношение на необходимостта вече бяха изложени съображения, както и по отношение на реалното ѝ ползване. Във връзка с цената на сделката, фактологията на деликта не съдържа конкретни съображения във връзка с нея, доколкото за такава преценка е относима възможността да се сключи такава сделка при по-ниска наемна цена или при по-благоприятни условия за нейното плащане във времето. Следователно, по посочените обстоятелства не се установява противоправност на действията на К..

По-нататък, действително лизинговите вноски съставляват разход за дружеството. Само че изводите в съдебния акт, че с изплатената на /дружество/ сума за наем е намаляло имуществото на дружеството, са декларативни, доколкото в Констативния протокол при извършената планова проверка на дружеството от КЕВР, приложен по делото, е отразено, че разходът е отчетен през 2015г. и е включен в признатите годишни разходи при определяне на цените на ВиК услуги за новия регулаторен период.

При тези съображения настоящият състав на касационната инстанция намира, че не се доказва с действията на К. да е осъществен състав на непозволено увреждане предвид липсата на установеност на противоправността на поведението. Този извод налага отмяна на съдебния акт и в частта, с която е намален размера на присъденото обезщетение в полза на гражданския ищец /дружество/ АД и е намален размера на дължимата държавна такса, като предявеният граждански иск бъде отхвърлен изцяло.

Не може да бъде удовлетворена претенцията, формулирана пред настоящата инстанция, от пълномощника на Н. К., конституирана в правата на П. К., за присъждане на разноски, доколкото по делото не са налице доказателства за направени такива.

Водим от горното и на основание чл. 354, ал. 1, т. 2 от НПК и чл. 354, ал. 2, т. 5 от НПК Върховният касационен съд, Второ наказателно отделение,

РЕШИ:

ОТМЕНЯВА изцяло решение № 106 от 14.07.2023г., постановено по ВНОХД № 376/2022г. по описа на Апелативен съд – Варна, III състав и изменената с него присъда № 2 от 11.02.2022г., постановена по НОХД 159/2021г. по описа на Окръжен съд – Добрич.

ПРЕКРАТЯВА на основание чл. 24, ал. 1, т. 4 от НПК наказателното производство водено срещу подс. П. А. К. за извършено престъпление по чл. 220, ал. 1 НК.

ОТХВЪРЛЯ изцяло гражданския иск за причинени имуществени вреди в размер на 99 524,37 лева, ведно със законната лихва, считано от 07.08.2015г., предявен от /дружество/ АД срещу П. А. К., поддържан срещу Н. Н. К., конституирана в правата на починалия П. А. К.. Решението е окончателно.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____